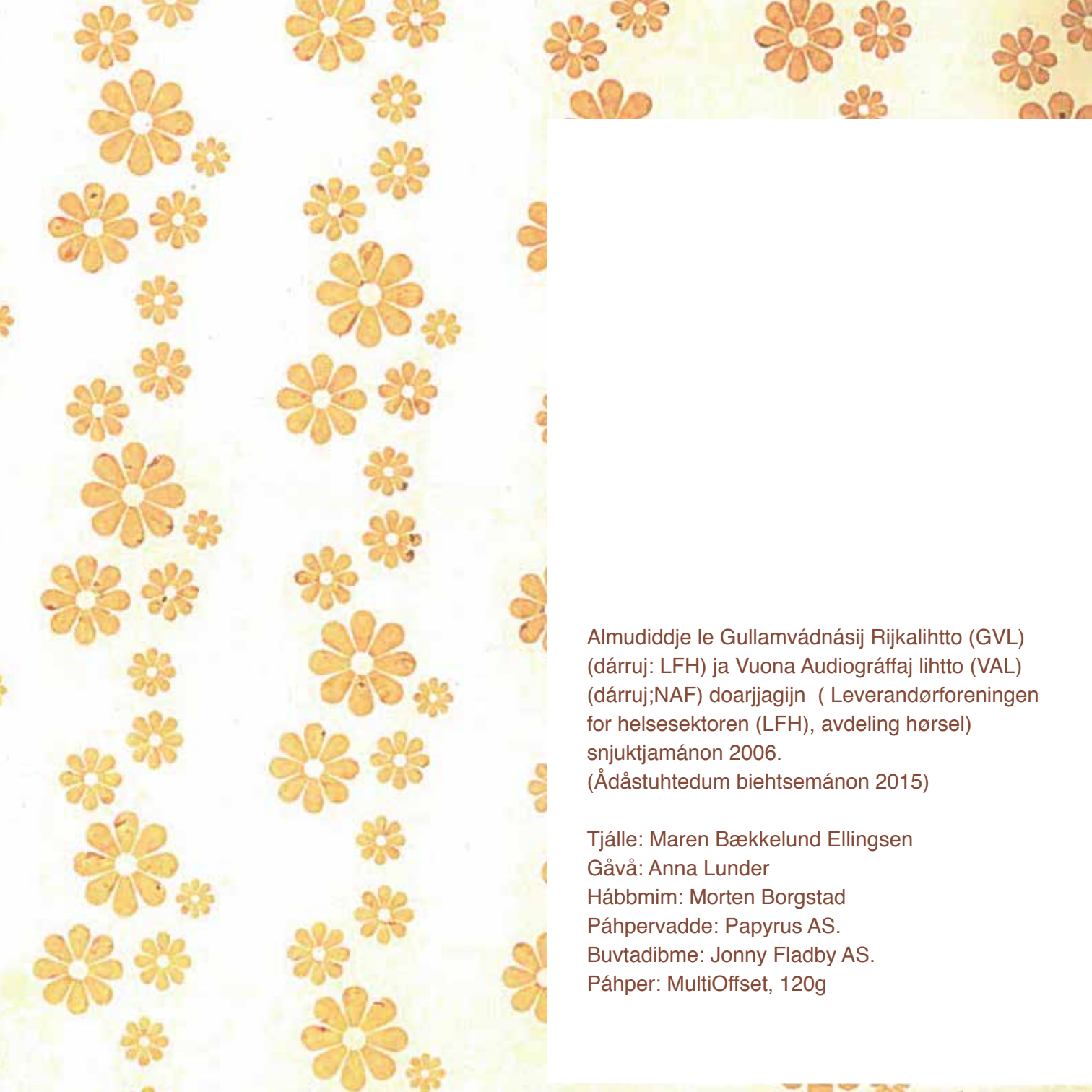

GÅ GULÁDAGÁV ADNEGOADÁ

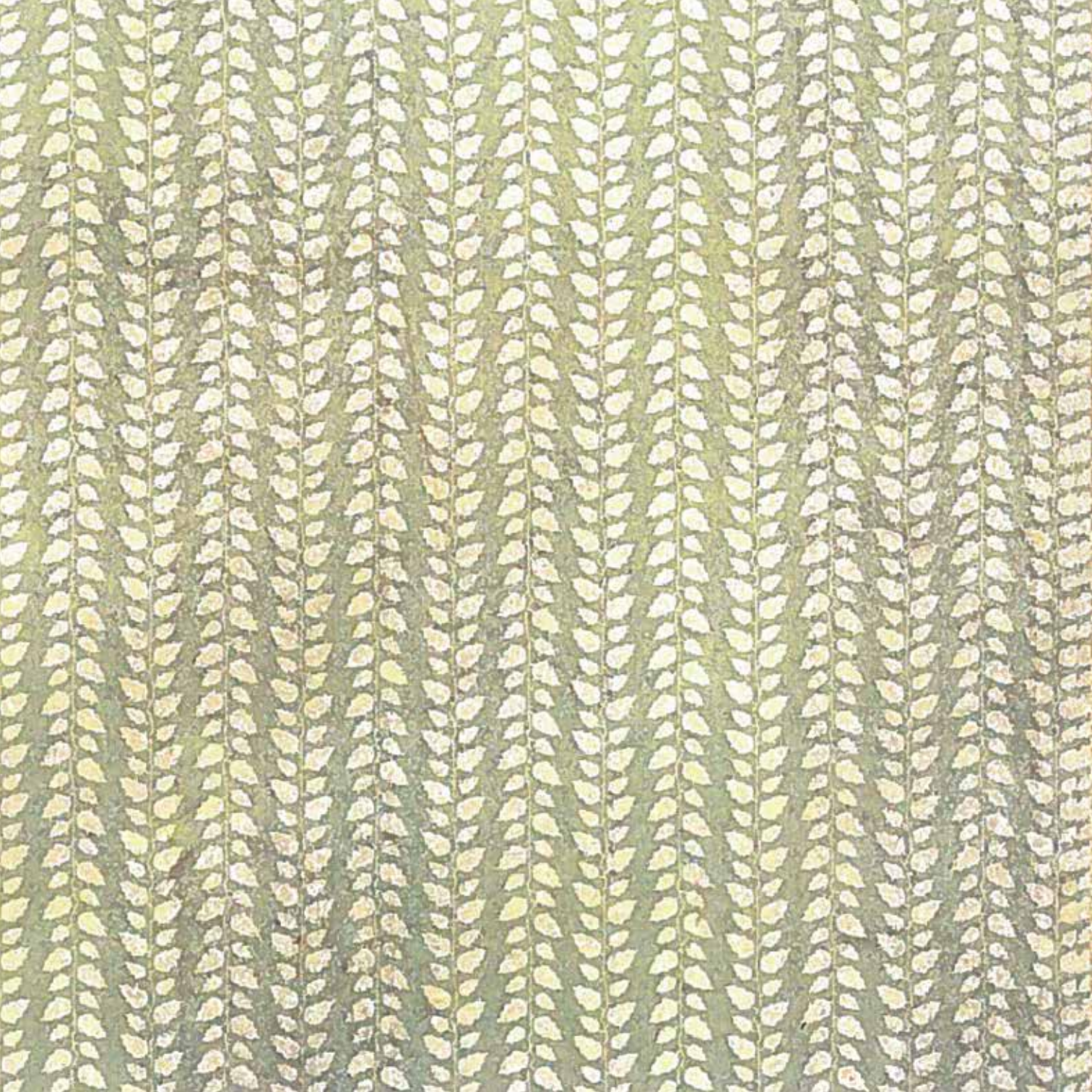

Almudiddje le Gullamválnásij Rijkalihtto (GVL)
(dárurj: LFH) ja Vuona Audiográfaj lihtto (VAL)
(dárurj;NAF) doarjjagijn (Leverandørforeningen
for helsesektoren (LFH), avdeling hørsel)
snjuktjamánon 2006.
(Ådástuhtedum biehtsemánon 2015)

Tjálle: Maren Bækkelund Ellingsen
Gávå: Anna Lunder
Hábbmim: Morten Borgstad
Páhpervadde: Papyrus AS.
Buvtabime: Jonny Fladby AS.
Páhpér: MultiOffset, 120g

SISADNO

- Kapihtal 1: Ádá árggabiejvve
- Kapihtal 2: Gáktu biellje ja gullo doajmmá?
- Kapihtal 3: Gudi máhtti liehket viehkediddjen?
- Kapihtal 4: Guládahka
- Kapihtal 5: Gå guládagáv adnegoadá
- Kapihtal 6: Árggabiejve guládallam
- Kapihtal 7: Buorre viehkkenævo
- Kapihtal 8: Duv rievtesvuoda
- Kapihtal 9: Diedo gejna máhtá guládallat

Álggo

Dát girjje I dunji gut le bieljeduvvam ja ij nav buoragit gulá. Juogu esski la ælvvám gullamvánev, jali le nievret gullam muhtem gaskav, ja de badjáni moadda gatjálvisá ma dási gulluji. Dát girjje máhtá dunji gulo virra vásstádusájt vaddet.

Manen guláv nievret? Gávnnuji gus aktak guhti I sæmmi dilen gejna ságastitit máhtáv? Oadtju gus ulmusj guládagáv navku? Gáktu dal galgav buoremusát rijbbat sosiála aktivuodajn? Majt dal galga dahkat?

Jus ienebuv sidá diehtet, ja masi i gávna vásstádusáv dán girjen – de i galga ballat ienep diedoht ja viehkev ádnót. Dán gávna guládallam-diedoht ássjeberustiddjij siebrijs, viehkkenæv-voguovdátjij, guládvaddiis ja gulloguvdátjij girje mañemus bielijn. Gávnnuji moattes gudi sihti ja máhtti duv viehkedit!

Gijtto audiográfaj Gøril Haukøy ja guládvaddnij guoktáj Marte O. Vale ja Jorunn Fredheim gå libá ájnas bargov dahkam girje hárráj.

Girjjebuvttadibme le oadtjum dárjav diehtomatriálajis guládvaddiis ja buvtadiddjiis, addnesiebrijs ja VBÁ (Vuona bargov- ja álkádusháldadibmes).

Almudiddje le Gullamvádnásij Rijkalihtto (GVL) (dárroj; LFH) ja Vuona Audiográfaj lihtto (VAL) (dárroj; NAF) doarjjagijn (Leverandørforeningen for helsesektoren (LFH), avdeling hørsel) snjuktjamánon 2006.

Oslo, snjuktjamánon 2006.
(Ådåstuhtedum biehtsemánon 2015)

KAPIHTAL 1: ÅDÅ ÁRGGABIEJVVE

De li moadda dábdo ma badjáni gá ulmusj bieljeduvvá. Muhtema soarjijji gá ájnas dábdu dagáv láchppi. Suhttam le dábálamos dábdo, ja muhtemij mielas ij la rievtesferdukvuodas gá jur sán galggá oadtjot rahtjat nievres gulojn. Muhtema dábdo aktuvuodav gá guládibme nievrru, ja muhtema vas dav vuornno.

Mån guláv jienajt, valla iv gulá mij javladuvvá. Ij la álkke des oassálasstellit ságajda. Dábdo lev jalla ja álgustuvvam.

Arvusmahttem

Ájnas le gák ietjas bieles arvusmahteduvá guládagáv adnegoahtet. Iesj dán hæhttu sihtat guládagáv adnegoahtet, ja ij dássju dassta gá lagámusá dav javlli. Jus gullogæhttalime vuosedit dán nievret gulá, de le buorep guládagáv nav árrat gá máhttelis adnegoahtet. Ájnnasamos sivájs le jut gullovuogádahka hæhttu arvusmahteduvvat dan diehti jut sáhkadimdadjadusáv bisodittjat.

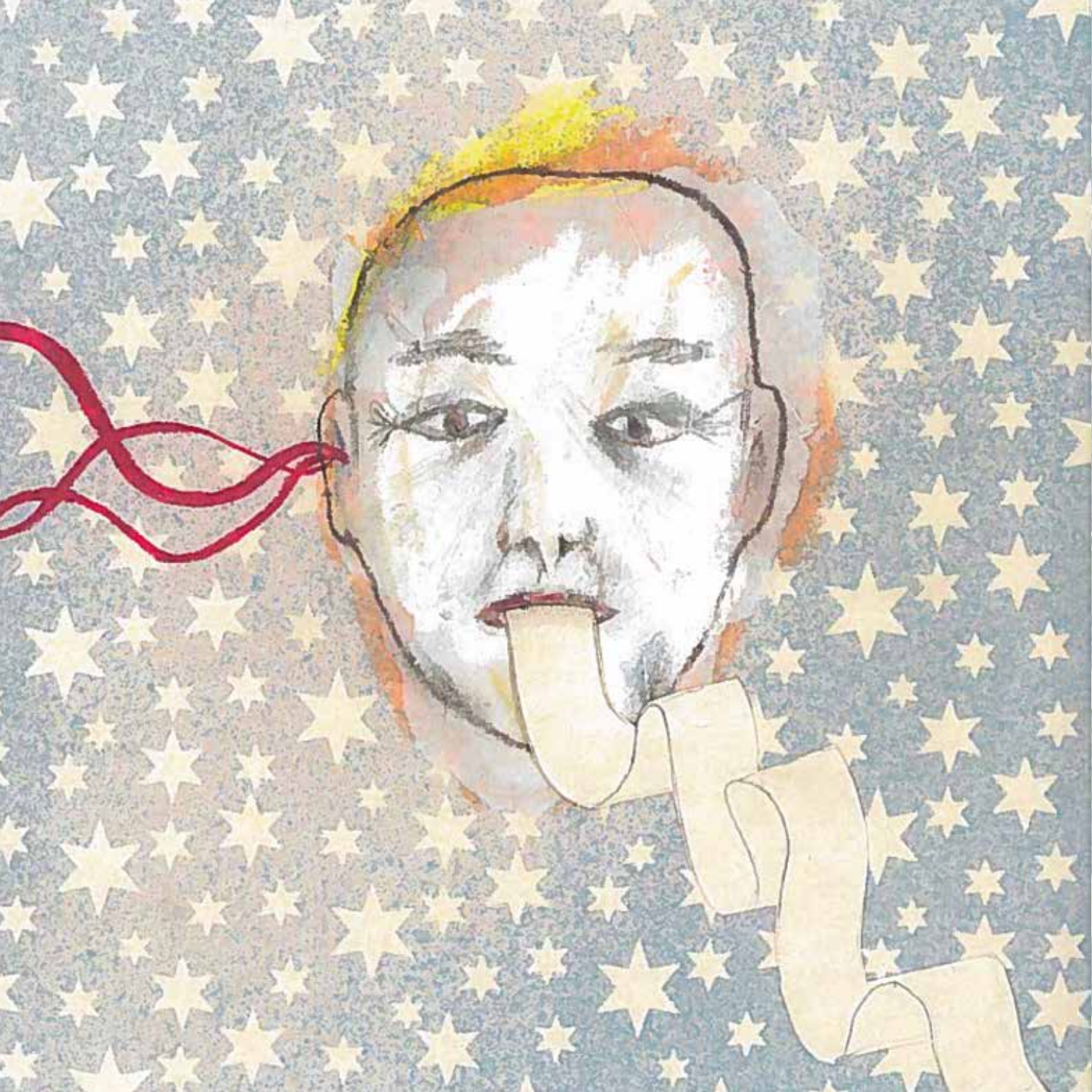
Gehtja ávddálijguovlluj

Gá ulmusj bieljeduvvá, de bánti moadda hástalusá. Lenni gá ávdep ájgij gulov buohtastahttet, de le buorep tjalmositit dasi mij máhttá tjoavddet hástalusájt ma gulluji nievres gullamij. Válde adnuj dav mij le viehkken. Átsá viehkev fáhkaulmutjijs ja ietjá ulmutjijs gudi li sæmmi dilen. Guládalá aj lagámusáj ja rádnaj.

Dála li gálmma buorre ráde ma ihkap li viehkken:

- Dábdijda ietjat jut nievret gulá.
- Liege rabás! Ságasta iehtjádij jut nievret gulá.
- Dán galga ietjat birrusij gájbbádušájt bajedit. Dán galga vieleduvvat, nav vaj dábdo jæbdddásattjan ságastibmáj ja aktisasjvuohtaj dagu dal lidji dábálasj gulle.

KAPIHTAL 2:

GÅKTU BIELLJE JA GULLO DOAJMMÁ?

Dán kapihttalín oattjo láhkát ienebut gáktu biellje ja gullo doajmmá.

Biellje I masjvalis oasse rubmahis, hámes ja dájma hárráj. De le állo mij galggá doajmmat jus galggap buoragit gullat, ja le állo mij máhtta buktet nievres gulov. Gá nievret gulá, de dát máhtta vájkkudit ulmutja giellaávdánahttemav ja dasi mij gullo máhttet ságastime baktu guládallat. Biellje máhtta juogeduvvat gálmá oassáj; álgusjbiellje, gasskabiellje ja sisbiellje. Biellje váldá jiednaaldajt birrusis. Dá alda sáddiduvvi vijdábaut vuojñamij gánná de dálkkujuvvi jiednan.

Álgusjbiellje

Álgusjbielljen li getsulijskálltjo ja bielljerájgge. Jiednaaldajt getsulijskálltjo vuosstáj váldá ja alda sáddiduvvi bielljerájge bielljetsuodtsaj mij le sisñemusán bielljerájgen.

Gasskabiellje

Gasskabielljen la unna rájgge gánná le ajmos dievva aktan bielljetsuottsajn nuppe gietjen ja dát sváldas vinndek vat nuppe gietjen. Dáj gaskan le gálmá bielljedávte ma gátjoduvvi amboalltan, miehtjerin ja stigbøyllán. Gá jiednaalda dæjvvi bielljetsuottsav, de dát svarrá ja labudahtti bielljedávtijt. Sváldas vinndek sáddi aldajt getsulijskálltjov mij le sisbiellje sinna.

Sisbiellje

Sisbiellje le dievva lássjkusis ja le getsulijskálltjo hámes. Dán lássjkusin li sulá 20.000 mikroskávpálasj guolggasella ma labudattjáji gá sváldas vinndek lássjkusav svarragohtá. Dát labudimes báhti elektriska signála guolggasellajs ma manni gullonærvvaj.

Mij de vijddábut gævná?

Gullonerva baktu sáddiduvvi elektriska signála gulloguovdátijj vuojñamin, De la dáanna jiedna dádjaduvvá, ja dat de buohtastuvvá jienaj majt ávddåla le gullam. Dåbdos jienajt dábddåp mij, amås jiená midijj iehpediedulasjvuodav bukti. Åtsådime vuosedi jut gulloguovdås dárba 6 jali gitta 8 vahko hárrjånittjat jiednagåvvåj. Dáv la buorre diehtet gå galga gulådagåv adnegoahtet.

JIEDNAMUOSSÁDIBME

Gå mij jiednadip de molekyvla ájmon labudahttjåji ja dahki svarrijt. Frekvænnsa le man ållo svarrima sekundan li ja mihttiduvvi Hertz (Hz) mihton. Tjuovggis jienajn li moadda svarrima ja tjuodjalis jienajn li gallegasj svarrima sekundan. Dábålasj biellje gullå 20 Hz'as gitta 20000 Hz'aj (d.s.j. 20 svarramijs sekundan gitta 20000 svarrimijda sekundan). Guovdås mihtto sáhkadibmáj le gasskala 500 hz ja 4000 hz. Gå vuorastuvvap de le dábålamos gulov lårppep tjuovggis jienaj gåktuj. Sågastahttijn de dát sihtå javllat konsonåntajt ep gulå, danen gå li alep mihton frekvensaj hárråj. Ja gå konsonånta gielas gåhtu, de le vådåsap dådjadit mij javladuvvá.

JIEDNATJAVGUDAHKA

Jiednatjavgudahka mihttiduvvá desibel-mihtojn (dB). Dábålattjat le bielje gullo gasskala 0-20 dB ja mihtto gå båktjanahttjå le sulå 120 dB. Dábålamos sáhkadimmihtto le 65-75 dB.

Muhtem tjerda gullolårppemis

Moadda sivå li massta gulov lårppå. Muhtema li nievres gulojn riegådam, ja muhtema vas gulov lårppi mañenagå gå vuorastuvvi. Ienemus oasse mijås dal gulov lårppep gå vuorastuvvap. Gåktu dåbdu gulov lårppet, le ulmutjis ulmuttij. Guovtes sæmme gullomihtoj máhtti dajnas sierralåhkåj våsedit gåktus le gulov lårppet.

Nervaj vuoksjuj gullolårppem

Jus ulmusj le vahåguhttåm sisbieljev jali gullonervav mij doalvvu jienajt vuojñamij, de dát gåhtjoduvvá nervalasj gullolårppem. Nervalasj gullolårppem bissu iellemåjgev ja vuorjåt dåssta buorråna kirurgija jali dålkdime baktu, valla gulådahka le de buorre viehkken. Ja dån máhtå hieredit jut gullo åjn vil nævrru gå tjavggajienajs gåhtti. Gå ulmutjin le nervalasj gullolårppem, de le gåssjelis sieradit sáhkadimev ietjå jienajs birrusis.

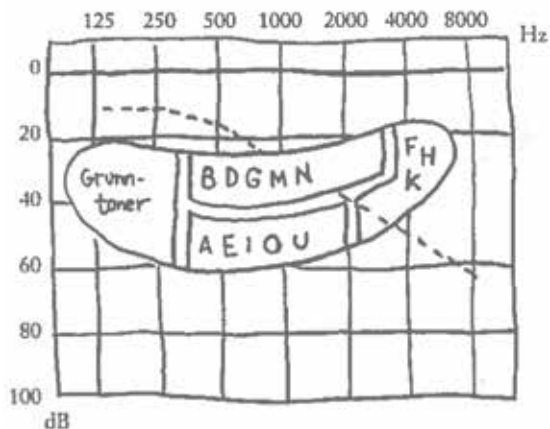
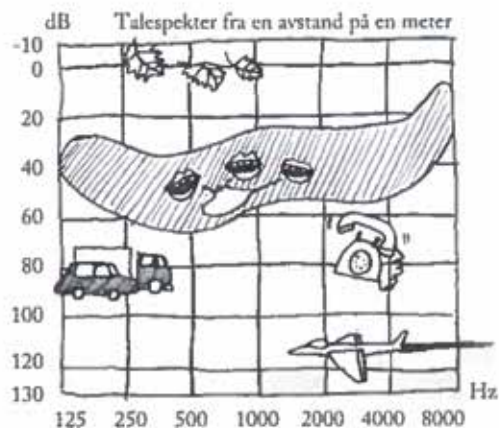
Muhtem tjuovggis jiena, duola dagu gá lárdu, máhtti állu lárpput ja dán hæhttu álu gatjáditi mij javladuvvá, gá gulá juohkkahasj dagu malsjadi. Vuojnana de e divna jienajt ja frekvensajt dádjada ma li dárbulattja jienav dádjadittjat.

Mekanihkalasj gulloláhppem

Mekanihkalasj gulloláhppem sihtá javllat vaháguhtám la mekanismav mij galggá jienav doalvvot sisbælljáj. Bielljegáses dievva, rájgge bielljetsuottsán, lássjkusis gasskabeljen, jali vuorogis dáktesjaddam gasskabeljen, le sívá mekanihkalasj gulloláhppemij.

Guokta gávádisá ma gulov vuosedi:

Audiográfá lunna le oadtjum – jali oattjo-audiográfamajt ma li gávádis duv gulos. Dán máhtá buohtastahttet audiogávádisáv dáj gávádisáj ja dassta oadtjot dádjadusáv ietjat gulloláhppemis ja mij dát sihtá javllat. Dá gávádisá máhtti aj liehket buorre viehkkænævvon jut famillja ja rádna galggi ienebuv dádjadit duv gulo birra.

KAPIHTAL 3:

Gudi máhtti liehket viehkediddjen?

Dán kapihttalín oattjo diedoijt sijájs ja institutusjavnájs gudi/ma máhtti dunji viehkken liehket. Muhtemijit ihkap dal juo diedá?

Biellje-njunnje-tjåttå-tjehppe

Duv stuovesdoktår le sån guhti dábálabmusi-
jt duv rádjá biellje-njunnje-tjåttå-tjehpe lusi
(BNT-doktår) Dánna guoradaláduvvi duv
bielje. Muhtem BNT-tjehpijn le adiográfhtjehppe
bargon guhti de dunji guládagáv hiebadahtá,
ja muhtema dájs rádji duv vijddábut lagámus
gulloguovdátijj.

Gulloguovdásj

lenemus skihppijviesojn li gulloguovdátja mij
le oassen BNT-ássudagás. Dánna gulov
diagnávseriji ja mihttijj. Stuoovesdoktår
máhtá duv dáhku rádjat. Ja dánna de máhtá ierit

ietján váldet dárkkelap gulloguoradallamav – ja
dån oattjo guládagájt gæhttjaladdat. Gå boadá
gulloguovdátijj de iejvvi ierit ietján
biellje-njunnje-tjåttå-tjehppev, audiográfajt,
audiopedágavgájt ja audioinsjinørav.

Audiográfpa

Audiográfpa le guovdásj roalla gullohuvson.
Ájnnaamos barggon sunji li gulov guoradallat ja
buoredahttet gulov sijájs gudi li gulov lámppám.
Dási gullu dárbojt guoradallat, guládagáv ja
teknikalasj viehkkenævojt hiebadit, bagádallat,
åhpádit ja gullohuksodájmaajt ávddånbuktet.

Audiopedagávvggá

Audiopedagávvggá máhtta dujna ságastit, dunji vaddet diedoht gáktu galga gulloláhppemijn viessot. Ierit ietján oadtjot diehtet gaskostimhárjijidusáj birra ietjat ja familja diehti. Jus dujna li dárbo hiebaduvvam dárbojda, buojkulvissan barggosajen jali skávlán, de máhtta audiopedagávvggá duv dájna viehkedit. Muhtem audiopedagávvgá aj barggi gullamhárjijidallamij ulmutijij gejna li guládagá ja cochlea implantáhtta.

VBA Viehkkenævvoguovdásj

Gájkajn gudi li iellemáiggáj guolov láchppám, máhtti áhtsát luojkkat viehkkenævojt navku VBA Viehkkenævvoguovdátjis. Áhtsámusáv tjálá sierra sjeibmáj Álmukoadjodájmadagás. Dási le sierra sjeibmá VBA's, mij gávnnu VBA-næhttabielen www.nav.no «Gulloviekkenævo» baktu. Audiográfá, gulloaktijvuohta ja VBA Viehkkenævvoguovdásj máhtti viehkkenævoj áhtsámusáj viehkedit. Juohkka fylkan li VBA Viehkkenævvoguovdátja.

Gulloássij giehtadalle suohkaniijn

Juohkka suohkaniijn li vásstádus ásadiit gulloássij giehtadalle guhti máhtta viehkedit ierit ietján áhtsámusáj, viehkkenævoj hiebadahthemij ja dajt oahppat adnet.

Jæbdddásasj ulmusj

Jæbdddásasj le hárijánam ulmusj guhti le hárijánam adnet guládagájt ja guhti le ietjas gulloláhppemav dábdástam, ja hárijánam guládahkaj máhtta viehkedit ietjádij sæmme dilen. Dát ulmusj le oahppam ja tjadadam Gullamválnásij Rijkalihto (HLF) oahppoprográmmav jæbdddásattajda ja hárijánam ulmutijida. Dán máhtta HLF'as diedoht oadtjot lagámmus jæbdddásasj fáldadagá birra duv bájkijn.

Fylkaaudiopedagávvggáfáldahka

Fylkaaudiopedagávvggán le ávdásvásstádus dasi jut gullamválnása gudi li oahppama vuolen mánáigárdijn ja skávlájn oadtju látjedum hiebaduvvam fáldadagájt masi siján li rievtesvuoda.

Statped

Statped viehket suohkaniijt majn li ávdásvásstádusá ja gullamvánes mánájs ja nuorajs gudi mánáigárdijn ja skávlájn li oahppama vuolen oadtju hiebadimev masi siján li rievtesvuoda.

VBA

Jus gássjelisvuodajt átsádalá barggosajen gullamvánesvuoda diehti, de máhtá ássjev ávdedit ietjat barggovaddáj, mij de aktisasttjat bájkálasj VBA kontávrájn ma de aktijvuodav válldi barggorádevaddekontávrájn (BVK/dárruj ARK) ietjat fylkan dárboj milta. Muhtem dilijn máhttá viehkev áhtsát VBA máhtudakguovdátjjs hiebadahthemijda ja oassálasstemij.

Guládakvadde

Guládakvadde máhtti dunji diedojt juohket duot dát guládakslájajs ja ietjá viehkkenævojs. Gehtja guládimdiedojt girje mañemus bielijn.

HLF Gullamvádnásij Rijkalihtto

HLF Gullamvádnásij Rijkalihtto le berustiddje organisásjávnná dájda; gullamvádnasijda, bieljedis tjalmedimijda, CI-operidum ulmutijjida, virggeulmutijjida, ja æjgádijda gullamvánes mánájda, ulmutijjida gænna li tinnitus-vájve ja ménier-skihppijda. Máhtá ienebuv låhkåt HLF'a birra 6. kapihttalín.

Dån gávnu diedojt muhtemijs dán girje mánemus bielijn.

KAPIHTAL 4: GULÁDAHKA MIJ LE ÁJN DAT?

Dán kapihttalin oahpásmuvá guláдахkaj ja ma li sieradusá duon dán guláдахslájajs.

Guláдахka mij la dat?

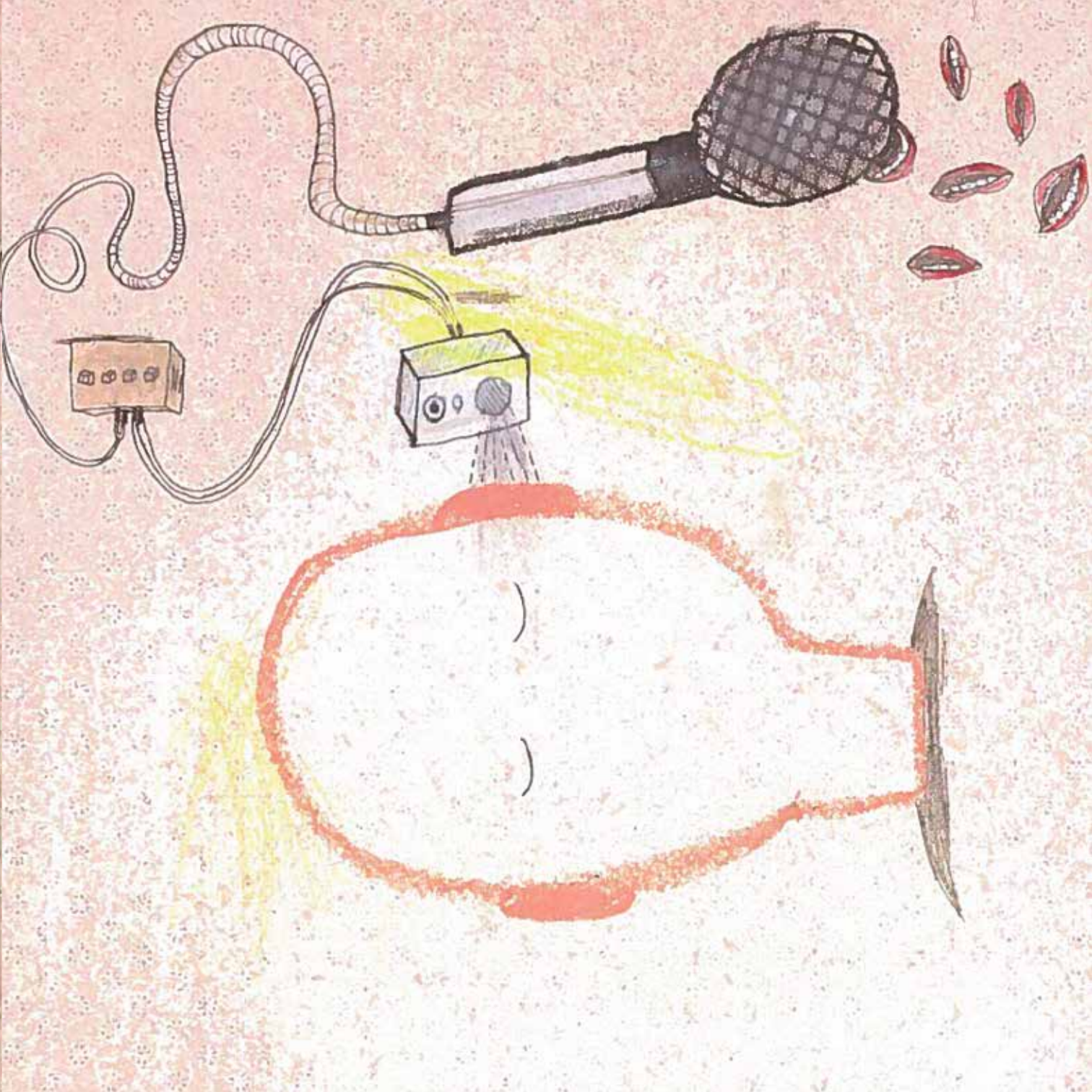
Guláдахka le dagu unna skájanis. Dánna le energigáldo, mikrofavnná, tjavggidahka ja skájanis. Guláдахka aneduvvá tjavggitjit jiednagáváv ja dajnas gaskostimev buoredit-tjat. Jiedna bohtá mikrofavnná baktu, ja jiedna dagáduvvá elektris signálajda. Unna tjavgginis signálajt tjavggi ávddála signála vas skájana baktu sáddiduvvi bielljerájggáj.

Gáktu buorebut gullat

Muhtem ájgge gállá desik hárijána guládagáv adnet. Ulmusj galggá vuojn hárijánit ádá jiednagáváváj ja ádá teknolágijaj. Ájnas le dunji jut i mäsja ja guládagáv hiejte adnemis, jus ga de i iesj dalága tjangeda.

MANEN IJ GULÁDAHKA DUNJI DÁBÁLASJ GULOV RUOPPTOT BUVTE?

Jus bieljev buohtastáhta pianojn de le juohkka luoden ietjas sadje getsulijškáltjon (sisbieljen). Jus dal ájádala mákkár vige pianon máhtá liehket. Tangenta máhtti rievddat, muhtema jienav lámppi, muhtema e ávvánis dájma jali ilá mañnet jienav buktá gá dæbtjo. Na usjudalá, sjaddá de gássjelis dábddát mákkár luohte tjuojaduvvá! Nav le aj bieljj. Ij la dássju man tjavgga jiedna máhtá gullut mij gænoduvvá, valla jiedna aj máhtá gullugoahdet ietjáláhkáj. Dajnas sjaddá gássjelis sieradit gasskala guovte muoduk jiena (buojkulvissaj s ja f jiena), jali máhtá buktet gássjelisvuodajt gá guokta jiena mañnálakkoj ruvvaláhkáj báhti (duola dagu gá ulmutja ruvva sáhkadi). Moaddása de danen javlli gulli, valla e huoman nagá bágojt sieradit. Guláдахka máhtá dássju buoredit jiena tjavggidagáv mij le gænoduvvam, ja dav tjavggit.

GULÁDAGÁJS LI MOADDA SLÁJA

Guládagájs gávnnuji moadda slája. Audiográffa máhttá dunji gávnnat guládagáv mij dunji buoremusát hiehpá ja duv gullamvánesvuohčaj. Dála tjuovo diedo dáj guládakslájaj birra:

Bieljeduok-gulá dahka dabrriduvvá bielje duohkáj.

Bieljeduok-gulá dahka plasstiduvvam snáhpájn. lesj dat gulá dahka gatsostuvvá bieljeduohkáj. Guládagán le bielljesnáhpá plásstidum suohpunijn. Dákkár guládagájn li vargga agev telespávlá ja jiednahiebadimræjddo. Dá guládagá máhkti hiebaduvvam ienemus gullamvánesvuodaj gáktuj. Dákkár guládagájda hæhttu adnet bielljesnáhpájt ma sierraláhkáj li duv biellijda dagáduvvam. Bielljesnáhpá sáddi jienav bielljerájggáj ja stajggi guládagáv bælljáj.

RITE-gulá dahka le bieljeduokgulá dahka gánná skájanis le bielljerájggáj biejaduvvam ja le aktiduvvam guládagájn asidis liednigijn ja álu le danna snáhpá standárda milta (dome) dan sadjáj gá støjppiduvvam snáhpá. Dát dahká guládagá stuorrudagáv unnebun ja vaddá buorep akustihkalasj ávkev gá skájan le bielljerájghen. Máhttelis le aj oadtjot støjppiduvvam snáhpánáv aj RITE-guládagájda. Lasseræjdojda dagu telespávláj ja ietjá divudimmáhtelisuoda li sierra modellas modællaj.

Dáktáj dabrridum gulá dahka

Dáktáj dabrridum guládagán (BAHA) le guovte moduvlak. Danna li titanskruvva mij dabrriduvvá skuvredáktáj bielje duogen lijke vuolláj, ja iesj dat gulá dahka biejaduvvá dán skruvá sisi. Gulá dahka dahká akustihkalasj jienav svarrijda vibrátávrá baktu mij le guládagá sinna. Dá svarrima sáddiduvvi sisbælljáj skruvá ja skuvredávte baktu. Átsádallamij milta de dákár gulá dahka buktá vahágahttemijjt álgusjbælljáj ja guhkesájggásasj gasskabielljevuolsijjt.

Cochlea-implantáhtta (CI)

Cochlea implantáhtta le medisijnalasj instrumænnta mij la guovte oases. Akta le vuosstávjávlde “implantáhtta” gánná li elektrávdá getsulijskáltjon, ja sáhkadimprosessávrán mikrofávnájn. Mikrofávná gávnna jienav ja dahká dáv akustihkalasj signálajda sáhkadimprosessávrána baktu. Sáhkadimprosessávrán sáddi signálajt vijddábut vuosstávjávlldáj lijke vuolen, spávlá baktu mij dabrijt mágneta baktu implantáhttaj. Vuosstávjávlde sáddi signálajt vijddábut elektrávdájda ma de nervaj vájkkudi getsulijskáltjon, ja ulmusj de gullá. Átsádallama dákkár implantáhtajs le bieljedisuohča, valla dási ij la vissa rádjá gá ulmutja gudi dálásj ájge oadtju CI ettjin dáv oattjo soames jagev dán ávddála. Buoremus le jus dán gulá dahkaj mávsá buohttidusáv, danen gá dujna le ietajnit vásstádus jus dát bæjsstan jali jus lahpá. Jus le sebrulasj Gullamvádnásij rijkalihton, de oattjo HLF’a Guládakbuohttidusáv mij sebrulasjuodav tjuovvu.

*Buoremus le jus dån gulá dahkaj mávsá
buohttidusáv, danen gá dujna le ietjainit
vásstádus jus dát bæjssstan jali jus lah pá.
Jus le sebrulasj Gullamválnásij rijkalihton,
de oattjo GVL'a Guládakbuohttidusáv mij
sebrulasjvuodav tjuovvu.*

Lasseræjdo

lenemus slájajda guládagájs gávnnuji máhttelisvuoda oadtjot lasseræjdojt dagu streamerav. Dat sihtá javllat jiedna sirdeduvvá hárhoj dagá gulá dahkaj buojkulvissaj Tv:as, mobijlas – sáddára baktu. Gá guládagáv vállji de viertti dáv árvustallat ja jus dujna le ádå gulá dahka de máhtá guoradallat jus dasi gávnnuji dákkár ræjdojda máhttelisvuoda, ietjat dárboj milta. Muhtem guládagájda aj guhkásdoajmmára gávnnuji.

GÅ GULÁDAGÁV VÁLLJI

Audiográffa siegen máhtá guládagáv válljit. Mujte val jut gullámvánesvuolta le ulmutjjs ulmutijj, ja danen ij gulá dahka mij duv ráddnáj hiehpá, ij sæmmiláhkáj dunji hieba. Audiográffa máhttá duv bagádallat nav vaj dån álkkebut dádjada majt dárba. Gatjádallu dá ja ságasta ietjat dárboj birra audiográffajn, nav vaj allasit gávna vuogas guládagáv. Dån prosessan viertti vuorddet jut gulá dahka viertti hiebadahdeduvvat moaddi, jali aj muhtem ietjá gulá dakslájajt gæhttjalit.

GÅ GULÁDAGÁV LE HIEBADAHTTEMIN, DE VIERTTI OADTJOT.

*..ájgev gæhttjaladdat moadda slája guládagájs..
..ájgev hárrjidallat pá..*

*.. guládagáv sadjásis dabrrit.
.. dav ierit válldet.
.. batterijav málsstot.
.. ja hárrjánit guládagá máttijt
doajmmamáhttelisvuodajda.*

.. oadtjot diedoijt dáj birra..

*.. gáktu gulá dahka doajmmá.
.. guládagáv rájnnit ja ájmon anedit.
.. mij galggá dagáduvvat ávdđála doajmmá.
.. gánná batterijajt oastá.
.. ietjat gullamvánesvuodav audiográmmaj
tjieggiduvvam.
.. ietjá gullamtekniikkalasj viehkkænævoj birra ja
ihkap dáj gæhttjaladdat.
.. gáktu ulmusj vijmanagi hárrján gulá dakadnemij.*

..diedoijt dáj birra..

*.. berustiddjeorganisasjávna.
.. kursaj gaskostimhárrjidallamij ja makkár ávkke
dássta boah tá sáhkadimev dádjadittjat
.. ietjá instánsaj gásstá viehkeve máhttá áhtsát.*

*..oadtjot máhttelisvuodajt ruoptot boah tet
dárkestimijda/tjuovvolimijda..*

*.. jus le juoga majna ij la dudálasj.
.. nav guhkás jus dujna le ienep diedoijda dárbbbo.
.. jus dárba ienep praktiikkalasj hárrjánimev
guládagáv dájmadit.*

KAPIHTAL 5:

BUORRE ÁLGGO GULÁDAGÁV ADNEGOAHTET

Dán kapihttalin máhtá láhkát ienebuv gáktu buoremusát hárrjána guládagáv adnegoahtet. Mij bádtjip duv dán hárrjánime birra ietjat audiográffajn ságastit.

Guládahkaj oahpásmuvvat

Gå le de guládagáv hiebadahdeduhtám, de oattjo hárrjidallat gáktu jienav hiebadalá, batterijav málso, ájmon anedime ja adnema birra, ja gáktu dáv sadjásis dabrrí ja ierit válldá. Mujttu dáv dahkat madin le audiográffa lunna. Muhtemij mielas le vuohkasin soabmásav lagámusájs fáron válldet, nav vaj ienebu oadtju dájt diedojt. Gájkka majt adiográffa vuoset ja bagát, galggi aj tjáleduvvam adnotjielgadásán mij guládagáv tjuovvu. Jus dujna li iehpetjielgasvuohta manjela gå le audiográffa lunna læhkám, de máhtá viehkev oadtjot Viehkkeulmutjis ietjat bájkijn (lågá ienebuv GVL'a viehkediddijjárniga birra 3. kapihttalín).

Oahpásmuvvamij ájgge gállå

Guládahka galggá jienajt tjavggit majt ij la gullam moatte jahkáj, jali ihkap majt ij la ávdutjis goassak gullam, ja dási ájgge gállå. Buoremus le jus oattjo guládagáv adnet nav ålov álgos, valla loahpe I aj báddistit jus gievda. Gå galggá jienajda hárrjánit de viertti gájt 3-4 tijma bæjvváj guládagáv adnet. Buoremus le dáv álget ietjat sijdan ráfes.

Dála tjuovvu tsuojggidusá gáktu hárrjánit:

Oahpásmuvá bæjválasj jienajda

Váttse goadenit ja oahpásmuvá jienajda majt ihkap mælggat ij la gullam. Gulldala gásstá ja mij gullu. Oahpásmuvá jienajda majt bæjválat-tjat gulá, jienajt gá páhppárijt tjuorvvi, gá tjáhtje gálggá ja gá telefávnna riŋgu. Álgos de moadda jiena gulluji ietjáláhkáj, valla ale márráha-hárrjána dán vijmak dajda.

lehtjádij ságastallam

Gá mij sáhkadip, de dahkat moadda gássjelis jienajt. Dási gájbbeduvvá vehin ratjástibme ságastimev tjuovvot. Álge sijdanit hárrjiddallat ságastallamijt tjuovvot gá duogásjs-judde le. Dánen de gávnada makkár vidjurij sinna div guládahka buoremusat doajmmá. Mujte gaskostimen li moadda biele, várrima, dárkkelit gulldalibme ja rubbmelasj láhtara. Dán de hárrjána vuojnnet muodos ja láhtarijs mij javladuvvá. Ságastallamij bále de i galga ilá mælggadin liehket nuppijs, ja buoremus le muodojt vuojnnet.

Radiov gulldalit jali tv'av gæhttjat

Gá galga radiov gulldalit jali tv'av gæhttjat, de vierti diedulattjat gávnnat man mælggadis

gulldala ja gehtja ja vuogas gaskav gávnnat. Gæhttjala 2 gitta 4 mehtera gaskav ja hiebada jienav dasi mij le vuogas ietjádijda. Jus jienav div guládagán máhtá hiebadit, de bieja muhttáa tjavgga nav vaj vuogas le. Man lahka skájanisás le dade binnep duogásjsjudde, ja dajnas buorebut gulá. Viehkkenævo gávnnuji majt máhtá adnet duola dagu gá tv'av gehtja. Moatten guládagájn le juo teleslivnija ja dav máhtá adnet. (Lágá ienebudiv dán birra 7. Kapihttalín).

Oahpásmuvá amás jienajda amás gulldalimdilijn

Avta vahko duogen de dábddágoadá dábálasj jienajt sijdanit. Dan maŋŋela de oattjo jied-nadagájn gulldalattjat dáppe gánná inep sjudde, buojkulvissan bargon jali stuoráá sosiála aktijvuodan. Hárrjidalá válljit jienaj ja giellajienajt, ja tjalmosta dássju dajt. Almulasj bájkijn, duola dagu lágádallamhuodnahijn, de mij badtjiv div háladiddje lahka liehket. Restaurántajt jali káfeajn le buoremus tjáhkkitit nav vaj nuppij sáhkadiddij muodojt vuojná. Gá trafikeridum gahttunin le de ájn sjaddá ássjelis gullat, dalloj máhttá állo sjudde liehket.

Jus dån hárjjidallagoadá duola dagu gasskabiejvveæjvvalimij bále gánná le állo sjudde, de máhtá dát dábdut unugis-san. Dån váseada áljav ja sjuttev, ja ihkap sjaddá mælggat desik guládagáv aná. MIJ BÁDTJIP DUV HÁRJÁNADDAT SÆTTOS DILIJN!

Avtatrajes guládagáv adnet

Vuoŋŋama gulloguovdásj galggá avtatbirges jienajda hárjjidaláduvvat. Dat sihtá javllat jus dån dássju muhtijn guládagáv aná, de ij dát boade ávkken. Jus galga buorep ávkeve guládagás oadtjot, de vierti dájna álu guldalit – desik muhtem tijmav bæjvváj, ja de adnegoahtet gå smareda idedijt gitta desik oaddá.

Ájnas le jut audiográfaj diededa átsádallamij birra.

Jus audiográfá galggá máhttet dunji guládagáv gávnna ja hiebadit, de hæhttu subtsastit majt átsádalá. Jus la juoga majt i máhte, dile gánná i dádjada mij javladuvvá, de hæhttu dájti audiográfaj subtsastit. Gå le gæhtjalimájgge de ihkap le buoremus jut tjálá majt váseada, dajnas máhtá konkrehta ássij birra subtsastit gå boadá gulov dárkestittjat audiográfá lunna.

VÁLDE GULÁDAGÁT VÁRAJDA

Guládahka lahtsá liggasis ja bielljegáesses. Dála tjuovvu muhtem tsoojgidusá gáktu guládagát galga ájmon anedit:

- *Ale bieja guládagáv bieje ávddáj.*
- *Ale guládagáv báhkksijda bieja.*
- *Ale guládagáv røntgensuodnjarij ávddáj bieja (buojk. bádnedáktára lunna).*
- *Gå ij guládagáv ane, de mij bádtjip duv batterijlånkeve rahpat nav vaj lahtsa álgus boahá ja ij æjro ij oablo.*
- *Gå ij guládagáv ane, de duv bádtjip juohkka bále dav æsskuj biedjat, mij tjuovoj.*
- *Gáhtti guládagáv tjátjes.*
- *Ale val guládagáv lassjkadis låssjukudij rájnni.*

Adnotjielgadás mij guládagáv tjuovvu oattjo rádiijt gáktu guládagáv rájnnit. Máhtá aj audiográfaj jali Viehkediddijjn sáhkadit viehkeve oattjotjit.

KAPIHTAL 6:

ÁRGGABIEJVE GASKOSTIBME

Dán kapihttalin oattjo låhkåt gáktu buoremusát máhtá oassálasstet sosiála aktijvuodajda.

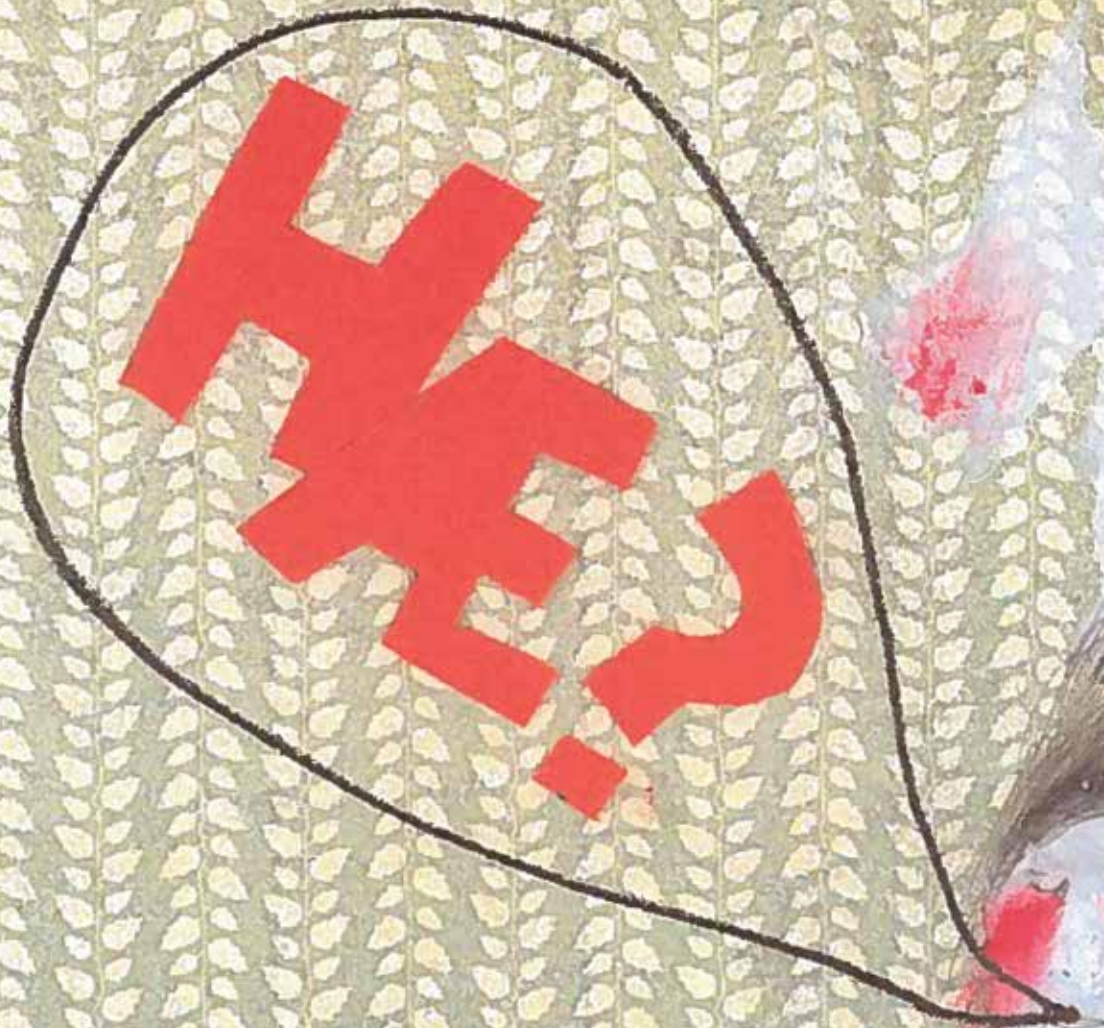
Gå gullo nævrru de ietjájduvvá dille oassálasstet ságastallamijda. De sjaddá gassjelabbo tjuovvolit mij ságastuvvá. Majt ájn javlaj? Lev sá boasstot dádjadam? Massta dálla tjjajmmi?

Buoreda ietjat sosiála værmádagáv: Válde aktijvuodav berustiddjeorganisasjåvnnåjn

Jus duv mielas le ilá állo hásstalusájs, jali dujna li dárbo ságastit soabmåsijn gut dádjat, de máhtá buorren liehket aktijvuodav válldet Gullamvådnåsij Rijkalihto berustiddjeorganisasjåvnnåjn. Gájka gudi viessu nievres gulojn diehti jut hásstalusá badjánij gullaamvånesvuodas. Nuppij ságastit le viehkken – soabmåsijn guhti iesj la dáv vásedam jali le sæmme dilen gå dån. Gå ijevvi ietjádijt gusi aj nievret gulli, de oattjo sosiála dårjav, ja dajnas de máhtá buorre rádiijt oadtjot ietjat dárbojda.

Gullamvådnåsij rijkalihto (HLF)

HLF le berustiddjeorganisasjåvnnå sidij gudi nievret gulli, tjalmedis bieljedimijda, æjgådijda gej máná nievret gulli, ja tinnitus- ja meniérski-hppijda. Lihton li badjel 58 000 sebrulattja ja le værålta stuoråmus varresvuodaorganisasjåvnnå. Organisasjåvnnå máhtá diededit ja rádedit, ja dån oattjo aktijvuodav ietjá gullamvådnåsij lihton gånna li 200 båkålasj siebre. Duodden de GVL le tjalmostime ja åvddånbuktemin gulloåssijjt, våkjudime oajvålattjajt ja sijån li kurssadoajmma. Jus le GVL sebrulasj de oattjo moadda buorre fålaldagåjt sebrulasjvuoda baktu, daj gaskan Fåhkablådev Din Hørsel (Duv gullo), gulådakbuottidusáv oasstet ja juridihkalasj viehkev. Aktijvuodaj diedo le maņemus bielijn dån girjen.

8 ráde álkkep árggabæjvváj:

1. Subtsasta jut nievret gula. Álgos juo gá ælvá. De guládallam buorebut doajmmá ja iehpedádjadusá de dassta binnu.

2. Garve dássjedis jienajt. Duola dagu radiov mij sjurrá duogen, rabás vinndegav jáhtulakjutsájn álggolin. Jus vinndegav dáhpa ja radiov jaddi de besa hiemmsidahtte sjurás!

3. Vállji liehket gánná sæddo le. Ájádala gánná buoremusat gula gá soabmásav galga ijevvit. Gávna buoremus ságastahtte sajev. Álkkep le aj gáhttjot binnep ulmutjijt gá moaddásav stuorra gasskabiejvija.

4. Tjuovggadav. Álkkep la dádjadit tjuovggis sajijn, nav vuojn vuojná muodojt buorebut daj gejna ságasta.

5. Ano asjijt tjálatlattjat tjàhkanimijn, lågádallamijn ja muoduk dilijn, dajn li álu tjálasaj tjoahkkájgæsos. De gájt diedá i masse ájnas bielijt ássjes.

6. Sms'av ja mejlav tjále. Manen riŋgut jus jiedna le nievrr? Sáddi tækstadiodov farra.

7. Ane máhttelisvuodajt ma li internehta báktu. Ádåsamos sága ja diedo. Jus duola dagu massá radio/tv-ságajt de álu gávna dájit tjálatlattjat internehtan.

8. gehtja tekstiduvvam prográmmajt tæksta-tv baktu. (NRK'a tæksta-tv 777 bielen, TV2'a tæksta-tv 222 bielen)

Harjjidallat gaskostit

Gå gullo nævrru de ihkap buorren le muhtem vidjurij birra diehtet jus ulmusj galggá rijbbat ságastallamijn. Danen máhtta gaskostimhárjjidallamteknihka ávkken boahitet, da máhtti liehket buojkulvissan:

Njálmelabudimijs dádjadit

Njálmelabudimijs dádjadit sihtá javllat mij diedulattjat gæhttjap ságastiddje njálmme- ja muodolabudimijda. Njálmes gæhttjat máhtta javllat njálmme labut aktan tjalmij ja bieljjij ja le ávkken duodden dasi majt gulá guládagájn. Njálmes dádjadit le ávkken sajijn gánná le sjurra ja gánná ságastibme láchppu ietjá sjurás ja jutsás. Ájnas le de systemáhtalattjat hárjjidallat.

Hárjjidallat guldalit

Gå guládagáv aná de jiena ietjáláhkáj gulluji gá masi le hárjjánam ávdutjis. Dárkkelit hárjjánit guldalit dájit jienajt guládagá baktu galggá hárjjidallat. De áhpa dálkkut jienajt ja dán ádá jiednagávováj hárjjána.

Oahppat sievvemgielav doarjjagin

Sievvema doarjjan giellaj sihtá javllat ulmusj sievvemijt viehkken sáhkadattijn. Dát vaddá duodde sierralágásj dádjadusáv sunji guhti guldal, dádjadittjat mij javladuvvá. Sievvema duodden giellaj máhtta liehket bieljedis tjalmedisájda/állu bieljedimijda ávkken buorebut gaskostittajt lagámusáj.

Hárjjidallat ságastit

Muhtemijn le dárbbu hárjjidallat nav vaj ájmon anedi giellajienajt ja hállamtjehpudagáv. Dát le sierraláhkáj ávkken sidjij gænna li stuorra gullamvánesvuoda ja gudi e das itjasa gulá gá ságastit.

Suohkan le dat gut fállá gaskostimhárjjidallamijt. Jus fáldahka ij div sijddabájken gávnnu, de galggá viettjaduvvat álggolis, duola dagu fylkas jali stáhta máhtidakguovdátjij. Ságasta gulloviehkediddijjn div suohkanin!

BUORRE RÁDE SÁGASTALLAMIJDA

Jus galga máhttet gaskostit buoremusát iehtjádij, máhtta ávkken liehket ájádallat muhtem buorre rádjij birra majt diedá. Dála li dagáduvvam guokta lista tjuojggidusájs sághastallamijda. Nubbe dajs le dunji. Nubbe le div lagámusájda, rádnajda ja barggorádnajda. Dáv listav máhtá gatsostit galmána uksaj jali diehtotábluj. Gájka má dár-bahi mujttádahteduvvat muhttijn!

Dunji

Dán máhtá ietjat dilev buoredit dajna gá ájádala gáktu ja majt máhtá dahkat buoredittjat gaskostimev.

Rabásvuoha

Rabás ja duodalasj liege. Subtsasta jus dån galga ienebuv dádjadit, de le unnebut jali tjavg-abut tjanáduvvam tjuovotjit njálmmelebudimijt ja muodojt gæhttjat sujsta gejna ságasta.

Diededibme

Juoge oanegattjat duv ságastimrádnaj mij duv viehket gullat ja ienebuv dádjadit. Jus sidá ulmut- ja lahkusin galggi duv nievres gulov vieledit, de la dån isj gut hæhttu diededit. Sij e åhpa ietjastis.

Gatjåda nuppådis

Ale val dagå nav vaj dådjada ja gulå, jus dav i dagå. Gatjåda nuppådis!

Liege gierddis

Åjgep milta de vuorddep lagåmuså galggi duv vieledit ja dunji vidjurijt låhtjet sågastalådiijn. Stuurå åvkken la gåjkajda, ale val gievda ja måsja gå iehtjåda dån vajåduhtti. Våjvven måhtå liehket nievres guojn viessot, valla le aj våjvven agev vieledit.

Måjådaste

Gå nievret gulå, de lassånij iehpedådjaduså dassta mij javladuvvå, ja dat vuojn måhtå suoht-tasin iehtjådiijda. Muhttijn sjaddå nav suohtas vaj nuppe hæhttuji tjajmådit. Ja daj bål原因 le vuogas måjudasstet, gå måssjat.

Vuosedå gierddisvuodav

Ienemus oasse gulådakaddnijs våsedit buorep dådjadusåv iehtjådiij hålajs manenagå gå hárjåni ådå jiednagåvvåj mij dassta bohtå. Moaddåsi-jda le buorre åvken systemåhtalasj gulldalim-hárjiddallamijs, ja jus duodden åhpa ienemus oasev vuodo hållam-låhkåmteknihkajs, de sjaddå åjn vil ålkkkep oassålasstet sågastallamiijda.

Vuorijdibme ja vuojnastibme

Sån gut nievret gullå våjbbå ruvåbut gå dåbålasj gulle. Åjnas la jut i ilå ietjat våjbbada, valla vieleda rubmaha signålajt ja vuojnada gå la dårbbø.

SÁGASTALLAMNJUOLGADUSÁ LAGÁMUSAJDA JA RÁDNAJDA

Dárbbo tjuovggadij

Gå galga muodo- ja njálmelabudimijt tjuovvot, de la dárbbo tjuovgajda. Gehtja val jut muodoj le tjuovgga, valla ale val ilá tjuovggadav bieja hárd- do duohkáj nav vaj dát gut nievret gullá tjuovg- gus tjalmiis ja duv muodo báhta irkkásij.

Njuolgga aktijvuohta

Liehku dá ietjat láhkáj ja sáhkada njuolgga sunji gut nievret – ale val goalmáda baktu. Vuorddelaste ságastimijn desik gulldaliddjev le vetsadam. Aneda tjalmen ja mujte jut sán gut ij nav vuojga gulá aj gæhttjá duv tjalmijda, njálm- merabdajda, muodo- ja rumájlabudimijda. Vies- so muodo má álu subtsas ienebuv gá moadda javladum bágo.

Njálmme galggá vuojnnot

Ale adnala giedav, avijsav jalik káffagáhpáv njálme ávdán. Gárve val biebmoj, hálmugij, suoskamgummiji njálmen ságastit, Jus sigáreht- ta njálmmerabdan ij ga álkkebun dagá dádjadit- tjat dav mij javladuvvá, ja mujte skávtjá ja stuor- ra njálmmevuolskávtjá bukti gássjelisvuodav dádjadittjat. Mujte jiednasit sáhkadij ja ij val ilá tjavgga. Jus sáhkada ilá ruvva jali ilá suojmma, de bæsstan dat luondulasj hállamláhke. Sáhka- da jiednasit ja muhtták láhkáj. Ij lijssi ruodjat sunji gut nievret gullá, de ham

værrán dádjadit mij javladuvvá. Jus i dádjaduvá, de gæhtjjala nuppádis javllat, valla ietjá bágoj.

Subtsasta massta le sáhka

Muhttijn máhttá liehket dárbulasj subtsastit massta sáhka le. Máhttá aj buorebun tjielggit jus ságav málso.

Mujte agev vásstedit

Jus dujsta gatjåt majt javlli – de agev galga vásstedit. Máhttá dábdut álgusjduvvam ja mäsjev buktet jus vássteda: “ háv, ij lim mige”. Sán gejna sáhkada viertti mierredit jus duv vásstáduš lij árvos váj ij.

Man mælggadis

Sán gut nievret gullá viertti mierredit man mælggadis galggá ságastuvvat. Dábálabmusijt le 1 gitta 2 mehtera gasska buorre. Gássjelis le guládkaddnáj gut la gievkanin gullat jus mige javladuvvá dábes.

Sjudde ja sjurra

Mujte val jut juhtsa duogátjis lanján gullamvád- násij buktá gassjelisvuodav ságav dádjadittjat. Unneda dássjedis sjuráv. Jáddi radiov, tv’av, gievkanmássiijnajt ja gálgetjåtjev. Dáhpa vinndegijt jus la juhtsa álggolis buktá gássjelisvuodajt.

KAPIHTAL 7:

BUORRE VIEHKKENÆVO

Moadda viehkkænævo gávnnuji ma máhtti guládkadnnáj árggabievjev unnán álkkebun dahkat Viehkkænævo lasedi máhttelisvuodav dunji doajmmat ja buoredit div soaptsomav.

DUOT DÁT VIEHKKENÆVVO LUOJKKAMIJ

Fylka Viehkkænævuogovdásj le dat mij viehkkænævojt luojkká. Bargge gullogovdátjijn, priváhta BNT-doktára ja suohkanij Gulloviehkke máhtti dunji viehkkænævojt áhtsát. Mij juohkep dájnt nævojt guovte oassáj; diededimræjdo ja teknikkalasj viehkkænævo gullama hárráj.

Diededimræjdo

Diededimræjdo li viehkkænævo ma máhtti dunji diededit duola dagu gá telefávnná riŋgu, buollemdiedediddje skuolla jali juhtsá jali gá unnamánásj tjierru. Dá viehkkænævo vuosedi juojddá slierggimij, jienaj ja doargestimij baktu. Muhtem buojkulvisá diededimræjdojs:

Diededimræjdo tjuovgaj

Dá li diededimræjdo uksakloahkkaj, telefávnnáj,

buollemijda ja ájggemierrekloahkkaj. Jus dujna li ienep tjuovggadiededimræjdo gaoden tjuovgaj, de máhtá vuojnnet gá uvsav riŋguji, gá telefávnná riŋgu jali gá buollemdiedediddje manná. Dát doajmmá nav gá buojkulvissaj uvsav riŋguji, de slærggu tjuovggadiedediddje ja dat gullu sierraláhkáj tjavga. De aj slærggo duojna dájna symbávláj, nav vaj vuojná jus la uvsas, telefávnnas, álggouvsas jali buollemdiedediddje.

Særŋgadoargestiddje

Dát viehkkænævo biejaduvvá aktij báktemkloahkkaj ja/jali bullemdiedediddjáj ja/jali álggouksaj ja telefávnnáj. Madrása doarges gá kloahkka riŋgu jali juoga diededuvvá. Doargestibme máhttá aj aktijahteduvvat ájvuolláj mij de doarges gá riŋgu. Diededibme hæhttu doargestime baktu gá la oademin.

Gullamteknihkalasj viehkkenævo

Gå tv'av gehtja jali radiov guldala: Jus mielat milta ulmutja gulluji ságasti unna gielatjin ja iehpejiednasit? Jienav tjavgedit le nievres tjoavdos mij buktá iehtjádijda lagámusájs másjev. Gullamteknihkalasj nævo galggi dunji álkkev buktet gulátjit dav mij javladuvvá tv'an, klássalanján jali ságastahttijn gánná le redja. Ságastallam nanostuhtte, teleslivņņas, FM-ræjddo ja IR-vædtsaga li dákkár gullamteknihkalasj viehkkenævo. Mij dájmada gullu, de li dá avtalágátja, da dássju sierralágásj tehnikha baktu sáddiji jiednasignálajt mikrofávnnás sunji guhti gulldal. Oajvveássjen gullamteknihkalasj viehkkenævoj le gaskav oanedit dâppet gásstá jiedna boah tá sunji gut galggá gulldalit.

Teleslivņņas

Teleslivņņasvædtsaga li jiednatjavggidahka, majt ulmusj máht tá aktijdit mikrofávnnáj jali ietjá jiednagállduj buojkulvissaj tv'aj jali stereoræjdduj, ja slievņņas mij le suohpun mij de biejaduvvá stuovesláhkáj goade sinna, jali máht tá liehket nav unnagasj jut tjebedij máht tá gatsosit. Telslivņņas aneduvvá aktan guládagájn man sinna le telespávllá. Jiednasignála manni magnehtalasj bajke milta majt slivņņas dahká ja majt telespávllá vuosstáj válldá. Moadda kinojn, girkojn ja almulasj bájkijn li dákkár teleslivņņasa. Dát dieduvva plakahtajn gánná T le tjáleduvvam.

FM-ræjdo

FM-ræjdon le dan láhkáj jut le sáddididdje mikrofávnnáj ja vuosstájvállde majt máht á guládahkaj aktijdit. Iesj dat signála sáddiduvvá radiosvarramij baktu. FM-ræjdov máht á bijlav adnet, barggosajen, áhpadosán jali ietjá dilijn gánná guládahka aktu ij vatte buorre gullamav. Ræjddo le álkke manjen válldet.

IR-ræjdo

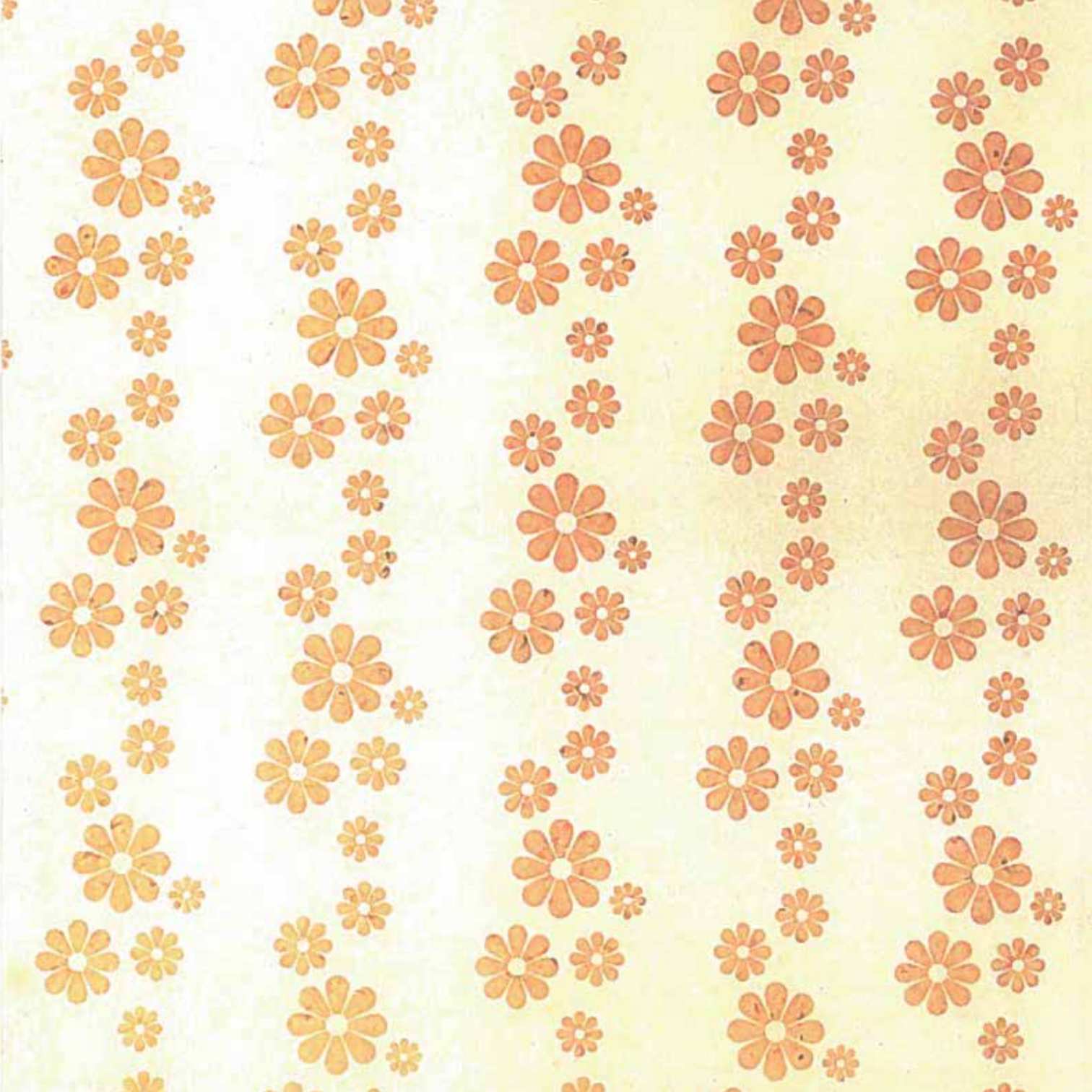
IR-ræjdojn le sæmme doajmma gå FM-ræjdojn. Sieradussan le jut signála sáddiduvvi infra-ruoppsis tjuovga baktu. IR-ræjdo máhtti aneduvvat aktan guládagáj, valla au jiednabælljasij baktu.

Streamer

Streamer le lasseræjddo guládagájda ádásap slájajs. Streamer máht tá jienav sirddet hárhoj dagá njuolgga guládahkaj mobijlajs, Tv'as minimikrofávnnás ja ietjá jiednagáldojs. Diedojt dáj birra máht á audiográffas, gulloaktijvuoda ulmutjis jali VBA'a viehkkenævvoguovdátjis.

Ságastallamtjavggidahka

Ságastallamtjavggidahka aneduvvá gå ságasta lahusin jus addnen ij la guládahka. Dánna le mikrofávnná, tjavggidahka ja álu le aj jiednabælljasa.

KAPIHTAL 8: DUV RIEVTESVUODA

Dán kapihttalij lip tjoahkkim muhtem ájnnašamos rievtesvuodajt ma dujna guládašadnne li.

Ruhtadoarjja guládaškaj

Jus guládaška le duv gullamij állu ájnnaš, de oattjo ruhtadoarjjagav guládaškaj Álmukoajos. Haddemierre digitála guládaškajda le mierreduvvam 5765 krávnnaš (01.01.15 rájes) avtat guládaškás. Dát sihtaš javllat jus dán vállji guládaškav mij dáv haddemieres le divráp, de hæhttu iehtja mákset dav mij le badjel. Dát haddemierre máhttaš stuorrot jus la nuoap gá 18 jage jali jus gullamvánesvuohša le virggevahágis.

Dála buojkuvlissan: Jus sidá digitála guládaškav ja dat máksá 6765 kr, de hæhttu duodden mákset 1000 kr iehtja. Jus dujna le guládaška goappátijj bieljiin, de sihtaš dát javllat dunji šjaddá duoddemáksaš 2000 kr.

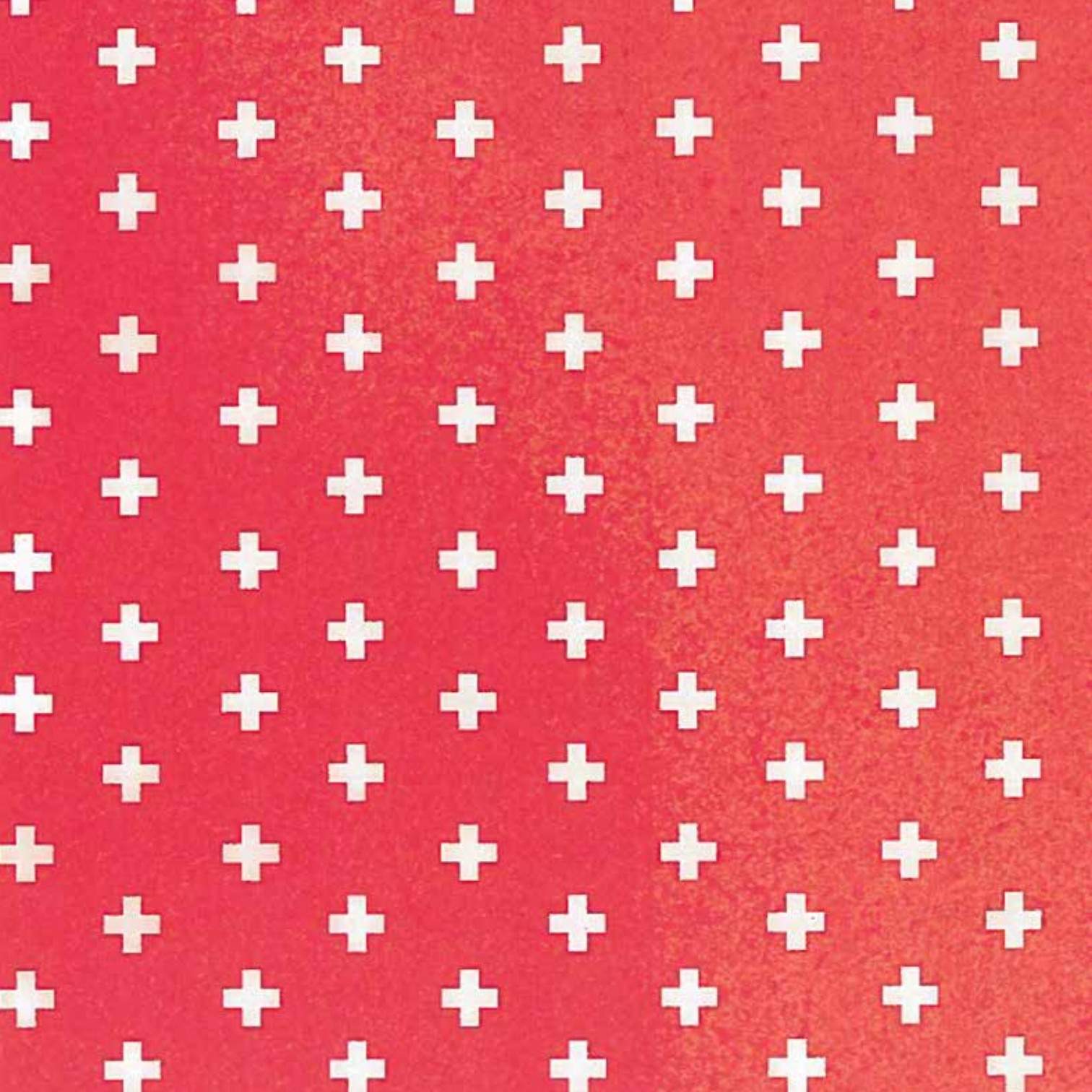
Guládaškav divudit

Álmukoadojo máksá álgusgálašjt guládaškav divudimes. Jus la guládaškav boastovuodajin bæšsstám de e divudimev. Gá ulmutja li nuorabu gá 18 jage de aj álgusgálašjt doajmmagæhttaladdamijs máksi.

Æjgguma gáktuj

Jus la doarjjagav Álmukoajos oadtjum, de le guládaška Álmukoajo ábmudaška, ja galggá ruopptot vatteduvvat jus dasša das ij la dárbbo. Jus guládaška láhppu jali bæšstan, de la dán iesj gut hæhttu dáv mákset. Danen le mávsulašj buohttidusáv dási áttjudit. Dáv máhtaš dahkat buohttidusviddnudagáj baktu, jali máhtaš oadtjot GVL'a Guládašbuohttidusáv Gullamvádnásij Rijkalihto sebrulasjvuoda baktu.

Guládagáj nuppádisoasstem

Dá li tjáleduvvam Ruhtadoarjja guládagájda ja tinnitusræjdoj láchkanjuolgadusá milta:

§ 3, Nuppádisoasstem

1. Doarjja vatteduvvá guládagáj nuppádisoasstemij gá le binnemusát 6 jage gállám dallutjis gá ulmusj doarjjagav oattjoj, ja
 - a) guládahka ij des dudalattjat dájma. Ja gá ij la mávsulasj dav divudit, jali
 - b) gæhtjalime vuosedi ádá guládahka vaddá ulmuttij buorep gullamdájmov.
2. Doarjja ádásis oasstemij vatteduvvá juska ij la 6 jage gállám gá
 - a) gullamvanesvuohta le rievddam nav vaj ádá guládahka ietjá tekniikalasj dájmaj, máhtta buktet buorep gullamdájmov, jali
 - b) jus le ádálagásj guládahka bohtám mij máhtta gullamvanesvuohtav buoredit, jali
 - c) ulmutja dille nav rievddam jut ij des máhte guládagáv dájmadit.
3. Jus ulmusj la nuorap gá 18 jage ja le guládagáv láchppám jali bæjssám stágadohttij jali ietjá dájmajn ma li dábalattja álldara gáktuj, de máhtta doarjja vatteduvvat ádá guládahkaj juska ij la 6 jage gállám dallutjis gá guládahkaj oattjoj doarjjagav.

Dálkkáviehke

Jus le állu bieljijs, sjaddam bieljedis tjalmédibme jali reigádum bieljedis tjalmédibme, de máhát dálkkáviehke oadtjot. Dálkkum máhtta moatteláhkáj gatjálvis jus sievvangiellaj la, sievvama viehken hállamij, tjállemdálkká ja/ jali jiednadálkkum. Dálkán le sjávodisvæggo juohka persávnálasj ássij gáktuj majt dálkká oadtju diehtet dálkkuma baktu. Dálkkádievna-stusáv gávna VBA'a Viehkenævvoguovdátja baktu.

Sidá gus ienebuv diehtet rievtesvuodaj birra?

Jus dujna le juoga majt ájadalá ietjat rievtesvuodaj birra, de válde aktijvuodav Doajmmahieredimij Aktisasjorganisasjávna (DAO, dárruj FFO) rievtesvuohtaguovdátjin. Dát la rádevadde- ja máhtudakguovdásj rievtesvuodaássij má gulluji doajmmahieredimijda ja guhkálasj skihppiida.

Dán máhtá láchkát ienebuv duv rievtesvuodaj birra internehtan lerit ietján dán næhttabielen: www.nav.no

Duv bájkálasj VBAkontávrrá máhtta aj vásstedit dujsta gatjálvisájt duv rievtesvuodaj birra.

AKTIJVUODADIEDO

DAO (dárruj FFO) Rievtesvuohtaguovdásj
Postboks 4568 Nydalen, 0404 Oslo
Telefávnná: 22 79 90 60
E-poaasta: rettighetscenteret@ffo.no

Gulloguovdásj, Nordlánda skihppijvieson HF
8017 Bodø,
Telefávnná: 75 53 40 00

Gulloguovdásj, Helse Nord-Trøndelag
7800 Namsos,
Telefávnná: 74 21 55 55

Gulloguovdásj, St. Olavs Hospital HF
7006 Trondheim (Roandem),
Telefávnná: 74 21 55 55

Gulloguovdásj, Helse Nordmøre og Romsdal HF
6508 Kristiansund,
Telefávnná: 71 12 00 00

Gulloguovdásj, Helse Nordmøre og Romsdal HF
6407 Molde,
Telefávnná: 71 12 00 00

Gulloguovdásj, Helse Sunnmøre HF
6026 Ålesund,
Telefávnná: 70 10 50 00

Gulloguovdásj, Helse Førde HF
6800 Førde,
Telefávnná: 57 83 90 00

Gulloguovdásj, Haukeland Universitetssjukehus
5021 Bergen,
Telefávnná: 05300

Gulloguovdásj, Helse Fonna HF
5504 Haugesund,
Telefávnná: 52 73 20 00

HMMM

Gulloguovdásj, Stavanger Universitetssjukehus
4011 Stavanger, Telefávnná: 05151

Gulloguovdásj, Sørlandet Sykehus HF
4605 Kristiansand, Telefávnná: 38 07 30 00

Gulloguovdásj, Sørlandet Sykehus HF
4809 Arendal, Telefávnná: 37 01 40 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Telemark HF
3710 Skien, Telefávnná: 35 00 35 00

Hørselssentralen, Sykehuset i Vestfold HF
3103 Tønsberg, Telefávnná: 33 34 20 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Buskerud HF
3004 Drammen, Telefávnná: 32 80 38 80

Gulloguovdásj, Blefjell sykehus HF
3602 Kongsberg, Telefávnná: 32 72 55 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Innlandet HF
2819 Gjøvik, Telefávnná: 61 15 70 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Innlandet HF
2318 Hamar, Telefávnná: 62 53 70 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Innlandet HF
2418 Elverum, Telefávnná: 62 43 80 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Innlandet
2212 Kongsvinger, Telefávnná: 62 88 70 00

Gulloguovdásj, Rikshospitalet
0027 Oslo, Telefávnná: 23 07 00 00

Gulloguovdásj, Lovisenberg diakonale sykehus
0440 Oslo, Telefávnná: 23 22 50 00

Gulloguovdásj, Sykehuset Østfold HF
1603 Fredrikstad, Telefávnná: 69 86 00 00

Gulloguovdásj, Akershus universitetssykehus
1478 Lørenskog, Telefávnná: 67 92 88 00

Gulloguovdásj, Blefjell sykehus HF
3675 Notodden, Telefávnná: 35 02 10 00

Gulloguovdásj, Universitetssykehuset i
Nord-Norge HHF, 9038 Tromsø
Telefávnná: 77 62 60 00

Gulloguovdásj, Blefjell sykehus HF
3660 Rjukan, Telefávnná: 35 08 02 00

Gulloguovdásj, Helgelandssykehuset HF
8607 Mo i Rana, Telefávnná: 75 12 51 00

Gulloguovdásj, Helgelandssykehuset HF
8801 Sandnessjøen, Telefávnná: 75 06 51 00

Gulloguovdásj, Helse Finnmark HF
9915 Kirkenes, Telefávnná: 78 97 30 00

Gulloguovdásj, Hålogalandssvkehuset HF
9480 Harstad, Telefávnná: 77 01 50 00

Gulloguovdásj, Hålogalandssvkehuset HF
8516 Narvik, Telefávnná: 76 96 84 92

Gulloguovdásj, Helse Finnmark HF
9600 Hammerfest, Telefávnná: 78 42 10 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj
Aust-Agder fylkan
Postboks 1853 Stoa, 4858 Arendal
Telefávnná: 37 00 43 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj
Finnmárko fylkan
9712 Lakselv - Leavdnja
Telefávnná: 78 46 02 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj
Buskerud fylkan
Postboks 1853
Telefávnná: 75 53 40 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Hedmark fylkan
Kirkeveien 74, 2418 Elverum
Telefávnná: 62 43 56 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Hordaland fylkan
Postboks 121 Kokstad, 5863 Bergen
Telefávnná: 55 52 67 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj
Møre ja Romsdal fylkan
Postboks 7055 Spjelkavik, 6022 Ålesund
Telefávnná: 70 17 22 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Nordlándan
8041 Bodø - Bådådjo
Telefávnná: 75 50 36 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Nord-Trøndelag
Kirkegata 2 C, 7600 Levanger
Telefávnná: 74 08 38 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Vest-Agder fylkan
Serviceboks 430, 4604 Kristiansand
Telefávnná: 38 05 83 35

NAV Viehkkenævvoguovdásj Oppland fylkan
Helgerudvegen 49, 2816 Gjøvik,
Telefávnná: 61 13 08 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Oslo ja Akershus
Postboks 384 Økern, 0513 Oslo,
Telefávnná: 23 40 17 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Rogaland fylkan
Postboks 260 Forus Vest,
4066 Stavanger
Telefávnná: 51 63 99 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj
Sogn og Fjordane fylkan
Steinavegen 12, 6800 Førde,
Telefávnná: 57 83 05 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Sør-Trøndelag
fylkan
Postboks 2976 Sluppen, 7438 Trondheim,
Telefávnná: 73 84 86 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Telemark fylkan
Postboks 2861 Kjørbekk, 3730 Skien,
Telefávnná: 35 91 31 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Troms fylkan
9293 Tromsø,
Telefávnná: 77 66 33 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Vest-Agder fylkan
Serviceboks 622, 4606 Kristiansand S,
Telefávnná: 38 12 18 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Vestfold fylkan
Heimdalsvingen 1, 3117 Tønsberg,
Telefávnná: 33 30 75 00

NAV Viehkkenævvoguovdásj Østfold fylkan
Postboks 574, 1703 Sarpsborg,
Telefávnná: 69 97 10 00

Rijkavijddusasj dievnastus bieljedis tjälmedimijda
Postboks 3513, 3007 Drammen,
Telefávnná: 32 21 85 00

VBA (NAV) Barggujmáhtsadimdájma guovdásj
(dárroj SYA)
Postboks 8190 Dep, 0034 OSLO,
Telefávnná: 22 98 72 30

NAV barggorádádallam i Hordaland fylkan
Kalfarvn. 31,5018 Bergen,
Telefávnná: 55 54 28 70

NAV barggorádádallam i Sør-Trøndelag fylkan
Lade Alle 65 B, 7038 Trondheim,
Telefávnná: 73 89 79 20

NAV barggorádádallam Troms fylkan
Kaigata 4, 9254 Tromsø,
Telefávnná: 77 75 16 00

HLF Gullamvadásij Rijkalihtto
PH 6652 Etterstad, 0609 Oslo,
Telefávnná: 22 63 99 00

Vuona bieljedis tjälmedimij lihtto (VBL, dárroj NDF)
Gamle Borgen vei 5, 1385 Asker
Telefávnná: 66 90 70 70

GULADAKVUOBDE:

Audio Consult AS

Nylænde5, 1101 Oslo,

Nettside: www.audioconsult.no

Audiophoenix Hermansen

Østre Huggenesv. 80, 1580 Rygge

Audiotronics AS

0913 Oslo,

Nettside: www.audiotronics.no

AurisMed AS

Breiliv. 47 A, 3201 Sandefjord,

Nettside: www.aurismed.no

Beltone Norge AS

Grensen 8, 0106 Oslo, Nettside: www.beltone.no

Gewa AS

1411 Kolbotn, Nettside: www.gewa.no

GN ReSound AS

Grensen 8, 0102 Oslo,

Nettside: www.gnresound.no

Magmo AS

Rådhusgata 30B, 0151 Oslo,

Nettside: www.magmo.no

Medisan AS

Majorstovn. 36, 0301 Oslo,

Nettside: www.medisan.no

Medus AS

2712 Brandbu,

Nettside: www.medus.no

Oticon AS

Werglandsvn. 7, 0103 Oslo,

Nettside: www.oticon.no

Phonak AS

Akersgt. 8, 0105 Oslo,

Nettside: www.phonak.no

Sivantos AS

Siemens høreapparater.

Nedre Vollgate 5, 0105 Oslo

Nettside: www.bestsound-technology.no

Starkey Norway AS

4001 Stavanger, Nettside: www.starkey.no

HLF

Gullamvådnási Rijkaliitto
Duv gullo - mijä ässjen